Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽERARDA HOGANA
[*GERARD HOGAN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 19. decembrī[1]

Lieta C-779/18

Mikrokasa S.A. w Gdyni,
Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie
pret
XO

(*Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa, Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Patēriņa kredītlīgumi – Direktīva 2008/48 – Saskaņošanas apjoms – Kredīta kopējo izmaksu patērētājam jēdziens – Direktīva 93/13 – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Attiecībā uz līguma noteikumiem, kuri atspoguļo obligātās tiesību normas, paredzētā izslēgšana

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008 L 133, 66. lpp.) ir ietverts tiesiskais regulējums, kurš reglamentē patēriņa kredītlīgumus. Jo īpaši 10. pantā ir sīki aprakstīts, kāda veida informācija ir jāiekļauj katrā no šādiem kredītlīgumiem. Tagad ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa ir aicināta noskaidrot dažus šīs normas piemērošanas jomas un pareizas interpretācijas aspektus.

2. Šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai 2018. gada 12. decembrī iesniedza *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa, Polija) saistībā ar divām prasībām, kuras cēla attiecīgi *Mikrokasa SA*, kas nodibināta Gdiņā [*Gdynia*], un *Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, kas nodibināta Varšavā, pret XO, un kurām pievienojās iesniedzējtiesa, attiecībā uz prasījumiem samaksāt summas saskaņā ar diviem atsevišķiem patēriņa kredītlīgumiem.

3. Galvenais šajā lietā izvirzītais jautājums attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta saskaņošanas pakāpi un piemērošanas jomu, un to, ciktāl direktīvas prasības var papildināt ar prasībām, kas noteiktas valsts tiesību aktos. Tomēr, pirms ķeros pie šo jautājumu izvērtēšanas, vispirms ir jāizklāsta atbilstošās tiesību normas.

1 Oriģinālvaloda – angļu.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

4. Direktīvas 2008/48 3., 4. un 6.–9., 19. un 31. apsvērumā 2016. gadā piemērojamā redakcijā bija noteikts:

"(3) Šajos ziņojumos un konsultācijās noskaidrojās, ka pastāv būtiskas atšķirības starp dažādu dalībvalstu tiesību aktiem fizisku personu kreditēšanas jomā kopumā, un jo īpaši patēriņa kredīta jomā. To valstu tiesību aktu analīze, ar kuriem transponē Direktīvu 87/102/EEK[2], liecina, ka dalībvalstis izmanto vairākus patērētāju aizsardzības mehānismus papildus Direktīvai 87/102/EEK, jo valstu mērogā pastāv atšķirības tiesiskajā vai ekonomiskajā situācijā.

(4) *De facto* un *de jure* situācija, kuras pamatā ir minētās atšķirības valstīs, dažos gadījumos rada izkropļotu konkurenci starp kreditoriem [Savienībā] un šķēršļus iekšējam tirgum tajos gadījumos, kad dalībvalstis ir pieņēmušas dažādas imperatīvas normas, kas ir stingrākas nekā tās, kuras paredzētas Direktīvā 87/102/EEK. Tas ierobežo patērētāju iespējas tieši izmantot pārrobežu kredīta pakāpeniski pieaugošo pieejamību. Šie kropļojumi un ierobežojumi savukārt var ietekmēt preču un pakalpojumu pieprasījumu.

[..]

(6) Saskaņā ar Līgumu iekšējais tirgus aptver telpu bez iekšējām robežām, kurā ir nodrošināta preču un pakalpojumu brīva aprite un brīvība veikt uzņēmējdarbību. Pārredzamāka un efektīvāka kredītu tirgus attīstība telpā bez iekšējām robežām ir būtiska, lai veicinātu pārrobežu darbību attīstību.

(7) Lai sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi, ir jāparedz saskaņota Kopienas sistēma vairākās būtiskās jomās. Ņemot vērā, ka patēriņa kredītu tirgus nemitīgi attīstās un Eiropas pilsoņu mobilitāte pieaug, progresīviem Kopienas tiesību aktiem, kas spēj pielāgoties nākotnes kredītu veidiem un kas sniedz dalībvalstīm atbilstīgu izvēles iespēju, tos īstenojot, būtu jāpalīdz izveidot mūsdienīgu tiesību aktu kopumu patēriņa kredītu jomā.

(8) Ir svarīgi, lai tirgus piedāvātu pietiekamu patērētāju aizsardzību, lai varētu nodrošināt patērētāju uzticību. Tādējādi brīvai kredītu piedāvājumu kustībai būtu jānotiek apstākļos, kas ir optimāli gan tiem, kas kredītu piedāvā, gan tiem, kam tas vajadzīgs, pienācīgi ņemot vērā konkrētas situācijas atsevišķās dalībvalstīs.

(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem [Eiropas Savienībā] nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. Tādēļ dalībvalstīm nevajadzētu atļaut saglabāt vai ieviest valstu noteikumus, izņemot tos, kas paredzēti šajā direktīvā. Šāds ierobežojums tomēr būtu jāpiemēro tikai tad, ja šajā direktīvā pastāv saskaņoti noteikumi. Ja šādi saskaņoti noteikumi nepastāv, dalībvalstīm būtu jāpatur tiesības saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus.[..]

[..]

2 Padomes Direktīva 87/102/EEK (1986. gada 22. decembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1987, L 42, 48. lpp.).

(19) Lai patērētāji varētu pieņemt lēmumu, zinot visus faktus, viņiem pirms kredītlīguma noslēgšanas būtu jāsaņem atbilstīga informācija par kredīta nosacījumiem un izmaksām, kā arī par viņu saistībām, kuru patērētāji var paņemt līdzi un apsvērt. Lai nodrošinātu pēc iespējas pilnīgu piedāvājumu pārredzamību un salīdzināmību, šādai informācijai jo īpaši būtu jāietver gada procentu likme, ko piemēro kredītam un kas visā [Savienībā] noteikta vienādā veidā. [..]

[..]

(31) Lai patērētājs zinātu savas kredītlīgumā noteiktās tiesības un pienākumus, visa vajadzīgā informācija kredītlīgumā būtu jāizklāsta skaidri un lakoniski."

5. Direktīvas 2008/48 1. pantā "Priekšmets" ir paredzēts:

"Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu normatīvo aktu un administratīvo procedūru aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu."

6. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu "Definīcijas":

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

g) "kredīta kopējās izmaksas patērētājam" ir visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītlīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot notāra izmaksas; iekļauj arī izmaksas, kas saistītas ar papildu pakalpojumiem saistībā ar kredītlīgumu, jo īpaši apdrošināšanas prēmijas, ja turklāt pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, vai nu lai vispār saņemtu kredītu, vai lai to saņemtu ar izsludinātajiem noteikumiem un nosacījumiem".

7. Direktīvas 2008/48 5. pantā "Informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas" ir noteikts:

"1. Laikus, pirms patērētājs ir uzņēmies kredītlīguma vai piedāvājuma saistības, kreditors un attiecīgi kredīta starpnieks, balstoties uz kreditora piedāvātajiem kredīta noteikumiem un nosacījumiem un, attiecīgos gadījumos, uz patērētāja paustajām vēlmēm un sniegtajām ziņām, nodrošina patērētāju ar informāciju, kas nepieciešama, lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus, pirms pieņem uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai slēgt kredītlīgumu. Šādu informāciju papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju sniedz atbilstīgi II pielikumā minētajai Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijai. Uzskata, ka kreditors ir izpildījis informēšanas prasības atbilstīgi šim punktam un Direktīvas 2002/65/EK [3] 3. panta 1. un 2. punktam, ja viņš ir sniedzis Eiropas patēriņa kredīta standartinformāciju.

Attiecīgajā informācijā norāda:

a) kredīta veidu;

b) kreditora identitāti un ģeogrāfisko adresi un attiecīgi iesaistītā kredīta starpnieka identitāti un ģeogrāfisko adresi;

c) kredīta kopsummu un kredīta izņemšanas noteikumus;

d) kredītlīguma darbības termiņu;

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/65/EK (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK (OV 2002, L 271, 16. lpp.).

e) ja tas ir kredīts atlikta maksājuma veidā par konkrētu preci vai pakalpojumu vai ja tas ir saistītais kredītlīgums, minēto preci vai pakalpojumu un tā cenu naudas izteiksmē;

f) aizņēmuma likmi, noteikumus, ar ko nosaka aizņēmuma likmes piemērošanu, un – attiecīgā gadījumā – standarta procentu likmi, ko piemēro sākotnējai aizņēmuma likmei, kā arī aizņēmuma likmes maiņas periodus, noteikumus un procedūras; [..]

g) gada procentu likmi un kopējās summas, kas patērētājam jāmaksā, [..]

[..]

Jebkuru citu informāciju, ko kreditors var sniegt patērētājam, iekļauj atsevišķā dokumentā, ko var pievienot Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijas veidlapai.

[..]

4. Papildus Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijai patērētājam pēc pieprasījuma bez maksas izsniedz kredītlīguma projekta kopiju. [..]

[..]

6. Dalībvalstis nodrošina, ka kreditori un – attiecīgā gadījumā – kredīta starpnieki sniedz atbilstīgus izskaidrojumus patērētājam, lai patērētājs varētu novērtēt, vai piedāvātais kredītlīgums ir pielāgots viņa vajadzībām un finansiālajai situācijai, attiecīgā gadījumā izskaidrojot informāciju, kas pirms līguma noslēgšanas sniedzama saskaņā ar 1. punktu, kā arī piedāvāto produktu būtiskākos raksturlielumus un konkrētās sekas, kādas tie varētu izraisīt patērētājam, tostarp sekas gadījumā, ja patērētājs nepildītu maksājumu saistības. [..]”

8. Šīs pašas direktīvas 10. panta “Kredītlīgumos iekļaujamā informācija” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Kredītlīgumus sagatavo papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju.

Visas līgumslēdzējas puses saņem kredītlīguma eksemplāru. Šis pants neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītlīgumu noslēgšanas spēkā esamību, kas atbilst [Savienības] tiesību aktiem.

2. Kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda:

a) kredīta veidu;

b) līguma pušu identitāti un adreses, kā arī – attiecīgā gadījumā – iesaistītā kredīta starpnieka identitāti un adresi;

c) kredītlīguma darbības termiņu;

d) kredīta kopsummu un izmantošanas nosacījumus;

e) ja tas ir kredīts atlikta maksājuma veidā par konkrētu preci vai pakalpojumu vai saistītu kredītlīgumu gadījumā – šo preci vai pakalpojumu un tā cenu naudas izteiksmē;

f) aizņēmuma likmi, šīs likmes – attiecīgos gadījumos – indeksācijas vai standarta procentu likmi, kas piemērojama sākotnējai aizņēmuma likmei, kā arī aizņēmuma likmes maiņas periodus, noteikumus un procedūras. Ja atkarībā no apstākļiem piemēro atšķirīgas aizņēmuma likmes – minēto informāciju par visām piemērojamām likmēm;

g) gada procentu likmi un kopējo patērētāja maksājamo summu, kas aprēķināta kredītlīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam;

[..]."

9. Direktīvas 2008/48 22. panta "Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana" 1. punktā ir precizēts:

"Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem."

B. Valsts tiesību akti

10. Ar *Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (2005. gada 7. jūlija likums, ar kuru groza Likumu par Civilkodeksa izveidošanu un vairākus citus likumus) (2005. gada *Dz. U.*, Nr. 157, 1316) ir ieviests *ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny* (1964. gada 23. aprīļa civilkodekss) (2014. gada *Dz. U.*, 121. daļa, konsolidētā redakcija) ar grozījumiem (turpmāk tekstā – "Civilkodekss") 359. panta 2^2. punkts. Šī norma nosaka maksimālo procentu summu, ko var prasīt kā atlīdzību par tiesisku darījumu, t.i., gada likumiskos procentus divkāršā apmērā. Pašlaik šī maksimālā procentu summa atbilst 10 % no aizņemtā kapitāla.

11. Daži kreditori ir apgājuši šo valstī noteikto ierobežojumu, mākslīgi palielinot iekasēto komisijas naudu un maksu apmēru. Atbildot uz to, valsts tiesas ir nolēmušas, ka tad, kad noteikumi, kas nosaka šīs komisijas maksas vai izmaksas, tiek apstrīdēti tiesā vai kad kreditors tiesā ceļ prasību par samaksu, attiecīgi ir jāpierāda, ka ir tikusi ņemta vērā arī komisijas maksa vai maksa, kas tiek iekasēta papildus procentiem. Ja tās nebija ņemtas vērā vai ja izrādījās, ka komisijas nauda vai maksa ir jāmaksā kā atlīdzība par nodrošināto kapitālu, valsts tiesas uzskatīja, ka šo komisijas naudu vai maksu nolūks bija apiet Civilkodeksa 359. panta 2. punktu. Tā rezultātā to summa tika samazināta līdz maksimālajai procentu summai, kuru varēja prasīt saskaņā ar Civilkodeksa 359. panta 2. punktu. Ja līdzvērtīgas komisijas naudas vai maksas bija saistītas ar tādu pakalpojumu, kas nav kapitāla nodrošināšana, šādus noteikumus tomēr varēja atzīt par spēkā neesošiem, bet tikai tad, ja tie ir negodīgi to valsts tiesību aktu izpratnē, ar kuriem ir transponēta Padomes Direktīva 93/13/EEK[4].

12. Lai stiprinātu kreditoru noteikto cenu kontroli, Polijas likumdevējs pēc tam ieviesa mehānismu, lai ierobežotu kredīta izmaksas, kas nav procenti, kuras ir tiesības prasīt, piemērojot *ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (2011. gada 12. maija Likums par patēriņa kredītu) (2011. gada *Dz.U.*, Nr. 126, 715.) (turpmāk tekstā – "Likums par patēriņa kredītiem") 5. panta 6.a punktu un 36.a pantu.

13. Likuma par patēriņa kredītiem 5. panta 6., 6.a, 7. un 8. punktā ir definēta virkne šajā likumā izmantoto jēdzienu. Šajā normā, kā to ir citējusi iesniedzējtiesa, ir paredzēts:

"(6) kredīta kopējās izmaksas – visas izmaksas, kuras ir jāmaksā patērētājam saistībā ar kredītlīgumu, jo īpaši:

(a) procenti, maksājumi, maksas, nodokļi un uzcenojums, ja tie ir zināmi kreditoram, kā arī

(b) papildu pakalpojumu, jo īpaši apdrošināšanas, izmaksas, ja to apmaksa ir nepieciešama, lai saņemtu kredītu vai saņemtu to ar piedāvātajiem noteikumiem, izņemot notāra nodevas, kuras ir jāapmaksā patērētājam;

4 Padomes Direktīva (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

(6a) kredīta izmaksas, kas nav procenti – visas izmaksas, kas jāsedz patērētājam saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, izņemot procentus;

(7) kredīta kopsumma – maksimālā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītlīgumu, vai līgumiem, attiecībā uz kuriem nav paredzēts noteikums par šo maksimālo summu, kopējā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītlīgumu;

(8) kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam – kredīta kopsummas un kredīta kopējo izmaksu summa".

14. Likuma par patēriņa kredītiem 13. pantā ir noteikts:

"1. Pirms patērētāja kredītlīguma noslēgšanas kreditoram vai kredīta starpniekam ir pienākums nodrošināt patērētājam šādu informāciju, izmantojot pastāvīgu informācijas nesēju, pietiekami savlaicīgi, lai patērētājs varētu iepazīties ar šo informāciju:

[..]

(5) kredīta kopsumma;

(6) kredīta izņemšanas termiņi un veids;

(7) kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam;

[..]

(10) atsevišķos gadījumos informācija par citām izmaksām, kas patērētājam ir jāsedz saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, jo īpaši par procentiem, maksām, uzcenojumu, maksājumiem, tostarp maksājumiem par viena vai vairāku kontu uzturēšanu, kuros tiek reģistrēti gan maksājumu, gan izņemšanas darījumi, kā arī maksājumi par maksājumu instrumentu izmantošanu gan maksājumu, gan izņemšanas darījumiem, un papildu pakalpojumu izmaksām, jo īpaši apdrošināšanas izmaksām, ja tās ir zināmas kreditoram, un nosacījumi, saskaņā ar kuriem šīs izmaksas var mainīties;

(11) informācija par nepieciešamību samaksāt notāra nodevas, ja tādas ir;

[..]".

15. Likuma par patēriņa kredītiem 30. pantā ir noteikts:

"1. Saskaņā ar 31. līdz 33. pantu patēriņa kredītlīgumā ir jānosaka:

(2) kredīta veids;

[..]

(4) kredīta kopsumma;

(5) kredīta izņemšanas termiņi un veids;

(6) kredīta procentu likme, [..];

(7) gada procentu likme un kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam, kas noteikta patēriņa kredītlīguma noslēgšanas dienā, norādot visus pieņēmumus, kas izmantoti tās aprēķināšanai;

(8) kredīta atmaksas termiņi un noteikumi, [..];

(9) saraksts, kas ietver procentu un visu citu kredīta izmaksu samaksas termiņus un noteikumus, ja kreditors vai kredīta starpnieks piešķir kredīta atmaksas pārtraukuma periodu;

(10) informācija par citām izmaksām, kas ir jāsedz patērētājam saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, jo īpaši par maksājumiem, tostarp maksājumiem par viena vai vairāku kontu uzturēšanu, kuros tiek reģistrēti gan maksājumu, gan izņemšanas darījumi, kā arī maksas par maksājumu instrumentu izmantošanu gan maksājumu, gan izņemšanas darījumiem, maksājumiem, uzcenojumu un papildu pakalpojumu izmaksām, jo īpaši apdrošināšanas izmaksām, ja tās ir zināmas kreditoram, un nosacījumi, saskaņā ar kuriem šīs izmaksas var mainīties;

[..]".

16. Likuma par patēriņa kredītiem 36.a pantā ir noteikts:

"1. Kredīta izmaksu, kas nav procenti, maksimālo apmēru aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times \frac{n}{R} \times 30\%)$$

kur atsevišķie simboli nozīmē:

MPKK – kredīta izmaksu, kas nav procenti, maksimālā summa;

K – kredīta kopsumma;

n – kredīta atmaksas termiņš dienās,

R – dienu skaits gadā.

2. Kredīta izmaksas, kas nav procenti, visā aizdevuma periodā nedrīkst pārsniegt kredīta kopsummu.

3. No patēriņa kredītlīguma izrietošās kredīta izmaksas, kas nav procenti, nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz maksimālo ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu summu, ko aprēķina 1. punktā norādītajā kārtībā, vai kredīta kopsummu."

17. Likuma par patēriņa kredītiem 45. panta 1. punktā kā sods par 36.a panta neievērošanu ir paredzēta procentu un citu kredīta izmaksu zaudēšana. Saskaņā ar šī likuma 47. pantu līguma noteikumi nedrīkst izslēgt vai ierobežot patērētāja tiesības.

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

18. Divas iesniedzējtiesā izskatāmās lietas, kuras tā apvienoja ar 2018. gada 8. novembra lēmumu, attiecas uz prasījumu samaksu, kas izriet no diviem atsevišķiem kredītlīgumiem, kurus noslēdzis XO.

19. Pirmā lieta attiecas uz skaidras naudas aizdevuma līgumu, kas 2016. gada 21. decembrī tika noslēgts starp *Mikrokasa* un XO, saskaņā ar kuru XO tika aizdoti 4000 zloti (PLN) (apmēram 940 EUR). Saskaņā ar šo līgumu, kura noteikumus puses nebija apspriedušas, XO piekrita samaksāt par šo aizdevumu noformēšanas maksu 600 PLN (apmēram 139 eiro), administrēšanas maksu 3400 PLN (apmēram 790 eiro) un procentu likmi 7 % gadā, kas aizdevuma termiņa laikā kopā sasniedza 371,87 PLN (apmēram 86 EUR).

20. Naudas aizdevuma līgumā norādītā "kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam" – kas ir raksturota kā "visa naudas summa, kuru kreditors jums darīs pieejamu, un visas izmaksas, kas jums būs jāmaksā saistībā ar kredītlīgumu" – bija 8371,87 PLN (apmēram 1946 EUR). Naudas aizdevuma līgumā arī minēts, ka "kredīta izmaksas, kas nav procenti" ir 4000 PLN (apmēram 929 EUR).

21. Prasītājs paskaidro, ka kredīta izmaksas, kas nav procenti, tika noteiktas zemākajā līmenī salīdzinājumā ar uzņēmēja kredīta izmaksām, un tāpēc šie maksājumi noteikti ir mazāki nekā uzņēmēja faktiskās kredīta izmaksas. Prasītājs arī citēja Polijas valsts tiesu judikatūru, saskaņā ar kuru nav pieļaujama kontrole pār to, vai kredīta izmaksas, kas nav procenti, ir pārmērīgas, ja vien to summas nepārsniedz maksimālās kredīta izmaksu, kas nav procenti, robežas.

22. Tā kā XO nesamaksāja *Mikrokasa* pienākošos summu, pēdējā minētā 2017. gada 30. jūnijā cēla prasību *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Ļubļinas Rietumu rajona tiesa Ļubļinā, Polija) pret XO, prasot samaksāt 8184,53 PLN par aizdevumu, kuru XO nebija atmaksājis, un par izdevumiem.

23. Ar 2017. gada 10. oktobra lēmumu *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Ļubļinas Rietumu rajona tiesa Ļubļinā) atzina, ka nav pamata izdot maksājuma rīkojumu, un pirmo lietu nosūtīja tiesai, kurai ir jurisdikcija patērētāju lietās, proti, iesniedzējtiesai.

24. Otrā lieta attiecas uz aizdevuma līgumu, kas 2016. gada 21. novembrī noslēgts starp *IPF Polska sp. z o.o.*, Varšava (turpmāk tekstā – "kreditors"), un XO, kura noteikumus puses arī nebija apspriedušas un saskaņā ar kuru kreditors XO sniedza piekļuvi naudas summai apmērā līdz 3000 PLN (apmēram 698 EUR).

25. Saskaņā ar šo aizdevuma līgumu XO bija jāmaksā maksa 2084 PLN (apmēram 484 EUR) un procentu likme 10 % gadā, kas aizdevuma termiņa laikā kopā veido 248,41 PLN (apmēram 57 EUR).

26. Prasītājs šajā otrajā lietā, *Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty* (turpmāk tekstā – "*Revenue*"), saskaņā ar prasījuma cesijas līgumu no kreditora iegādājās prasījumu pret atbildētāju. Atbildētājs samaksāja nelielo summu, kas prasītājam pienākas saskaņā ar aizdevuma līgumu.

27. *Revenue* 2017. gada 27. oktobrī cēla prasību *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Ļubļinas Rietumu rajona tiesa Ļubļinā) pret XO, prasot samaksāt 5196,68 PLN (apmēram 1208 EUR).

28. 2017. gada 29. novembrī *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Ļubļinas Rietumu rajona tiesa Ļubļinā) izdeva maksājuma rīkojumu prasītajā apmērā. Patērētājs apstrīdēja šo rīkojumu, un otrā lieta tika nosūtīta atpakaļ iesniedzējtiesai.

29. Savos paskaidrojumos XO būtībā apgalvoja, ka 359. panta 2^1. punktā paredzētā aizsardzība nav pietiekama un ka jēdziens "kredīta izmaksas, kas nav procenti", kas šajā normā izmantots, lai aprēķinātu maksimālo iekasējamo maksu, neatspoguļo faktiskās kredīta izmaksas.

30. Šajā sakarā valsts tiesa norāda, ka abos gadījumos kredīta izmaksas, kas nav procenti, nepārsniedz maksimālo summu, kas atļauta Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā. Tomēr šai tiesai ir šaubas par Likuma par patēriņa kredītu 36.a panta atbilstību Savienības tiesībām, jo šis kredīta izmaksu, kas nav procenti, jēdziens nav minēts Direktīvā 2008/48. Pat ja Likuma par patēriņa kredītu 36.a panta mērķi ir

citi, ne tikai patērētāju informēšana, šādas jaunas izmaksu kategorijas izveidošana varētu būt pretrunā direktīvas izvirzītajam patērētāju aizsardzības mērķim, it īpaši tādēļ, ka Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā nav paredzēts pienākums informēt patērētājus par kredīta izmaksām, kas nav procenti, tostarp gadījumos, kad tie ir zemāki par šajā normā noteikto robežvērtību.

31. Turklāt iesniedzējtiesa jautā, vai uz dažādajiem noteikumiem attiecībā uz kredīta izmaksām, kas nav procenti, attiecas Direktīva 93/13 un vai uz tiem attiecas izņēmums, kas noteikts šīs direktīvas 1. panta 2. punktā. Kaut gan Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā ir noteikta kredīta izmaksu, kas nav procenti, augšējā robeža, šī norma nenosaka precīzu kredīta izmaksu, kas nav procenti, iekasējamo apmēru. Līdz ar to rodas jautājums, vai var uzskatīt, ka noteikumi attiecībā uz cenām, kas atbilst šai normai, atspoguļo obligātās tiesību normas Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta izpratnē.

32. *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovice Slonskes rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2008/48] ar grozījumiem noteikumi, jo īpaši 3. panta g) punkts, 10. panta 1. punkts un 22. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu "kredīta izmaksu, kas nav procenti", ko nosaka ar vienotas likmes palīdzību saskaņā ar likumā noteikto aprēķināšanas formulu, kas aprakstīta Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā, nošķiršanu no "kredīta kopējām izmaksām patērētājam", kas noteiktas minētajā direktīvā, tā, lai no patērētāja slēptu uzņēmēja faktiskās kredīta izmaksas, kas nav procenti?

2) Vai Direktīvas [93/13] noteikumi, jo īpaši 1. panta 2. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neļauj pārbaudīt patēriņa kredītlīgumus atbilstoši nosacījumiem, kas aprakstīti minētās direktīvas 3. pantā, daļā, kura aptver tā saucamās kredīta izmaksas, kas nav procenti, kuru noteikšanas kritēriji ir noteikti Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā?"

III. Analīze

33. Ņemot vērā Tiesas lūgumu, es šajos secinājumos iztirzāšu tikai pirmo jautājumu.

A. Ievada apsvērumi

34. Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesas izteiktās šaubas no paša sākuma ir saistītas ar Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā sniegto atsauci uz "kredīta izmaksām, kas nav procenti" jēdzienu. Tā kā Direktīvā 2008/48 nav pieminēts neviens šāds vai līdzīgs jēdziens, iesniedzējtiesa jautā, vai valsts tiesību aktos var atsaukties uz šo jēdzienu un vai kredītlīgumos būtu jāatsaucas uz šo izmaksu apmēru, vai arī tas varētu būt vienkārši minēts. Attiecīgi pirmais jautājums izraisa divus atsevišķus jautājumus.

35. Pirmais ir par noteikšanu, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkts, skatīts kopā ar 22. panta 1. punktu, liedz valsts tiesību normā, piemēram, Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā, atsaukties uz tā piemērošanu jēdzienam, kas nav paredzēts Direktīvā 2008/48, piemēram, "kredīta izmaksas, kas nav procenti".

36. Otrais ir par noskaidrošanu, vai šīs Savienības normas nepieļauj tādus valsts tiesību aktus, kas ļauj kredītlīgumos patērētājiem sniegtajā informācijā iekļaut tādu informāciju, kas nav noteikta šajā direktīvā, piemēram, "kredīta izmaksas, kas nav procenti".

37. Tagad piedāvāšu izvērtēt šos divus jautājumus pēc kārtas.

38. Šajā sakarā šķiet, ka ne visas tiesību normas, ko iesniedzējtiesa minējusi savā pirmajā jautājumā – proti, Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkts, 10. panta 1. punkts un 22. panta 1. punkts – ir atbilstošas.

39. Attiecībā uz 3. panta g) punktu, kaut arī tajā ir definēts jēdziens "kredīta kopējās izmaksas patērētājam", no Tiesas materiāliem neizriet, ka atsauce uz šīm kopējām izmaksām vai to aprēķināšana būtu apstrīdēta kādā no abiem līgumiem, par kuriem šajā lietā ir strīds.

40. Attiecībā uz Direktīvas 2008/48 10. panta 1. punktu no tā redakcijas izriet, ka šī tiesību norma attiecas uz veidu, kādā jāsagatavo kredītlīgumi. Tāpēc arī šis noteikums, šķiet, nav saistīts ar pirmo uzdoto jautājumu. Jāatzīst, ka 10. panta 1. punktā ir precizēts, ka šo normu piemēro, neskarot jebkādu valsts noteikumu par kredītlīgumu slēgšanas, kas atbilst Savienības tiesībām, spēkā esamību. Tomēr, tā kā šādas norādes mērķis ir precizēt pārējo 10. pantā paredzēto normu piemērošanas jomu, šo normu nevar interpretēt neatkarīgi.

41. Šādos apstākļos var novērot, ka atbilstošais Direktīvas 2008/48 10. panta punkts, kas nosaka atbilstošos informācijas elementus, kas jāiekļauj kredītlīgumos, faktiski nav 1. punkts, bet drīzāk 2. punkts.

42. Līdz ar to, lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, es ierosinātu izskatīt uzdoto jautājumu, pirmkārt, attiecībā uz to, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkts, skatīts kopā ar 22. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz valsts tiesību aktos atsaukties uz apmēru maksājamām kredīta izmaksām, kas nav procenti, ar nosacījumu, ka šādos tiesību aktos kreditoriem netiek prasīts minēto summu norādīt kredītlīgumos, un, otrkārt, vai saskaņā ar šīm normām valsts tiesību aktos kreditoriem var tikt atļauts brīvprātīgi minēt šo informāciju kredītlīgumā.

B. Vai valsts tiesību aktos saistībā ar kredītlīgumiem var izmantot jēdzienu, kas nav paredzēts Direktīvā 2008/48

43. Direktīvas 2008/48 1. pantā ir noteikts, ka šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu normatīvo aktu un administratīvo procedūru aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu.

44. Šajā sakarā minētās direktīvas 9. apsvērumā ir precizēts, ka, ņemot vērā šos apsvērumus, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu, šajos aspektos ir vajadzīga pilnīga saskaņošana.

45. Šajā ziņā Direktīvas 2008/48 22. panta 1. punktā ir noteikts, ka, ciktāl šajā direktīvā ir iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem [5].

46. Šajā kontekstā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā, kā norāda tā nosaukums, ir paredzēts saskaņot informāciju, kas obligāti jāiekļauj kredītlīgumā. Šajā normā starp šiem elementiem nav minēta maksājamā kredīta izmaksu, kas nav procenti, summa.

47. Tomēr 10. panta 2. punktā kreditoriem ir uzlikts pienākums "skaidri un lakoniski" norādīt kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Pēdējais jēdziens ir definēts 3. panta g) punktā kā "visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītlīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot notāra izmaksas". Tā kā Savienības likumdevējs tomēr ir pieprasījis kreditoriem vienkārši tikai pieminēt šo kopsummu, *nevis* atšķirīgās izmaksas, kas

5 Skat. spriedumus, 2012. gada 12. jūlijs, *SC Volksbank România* (C-602/10, EU:C:2012:443, 38., 63. un 64. punkts), un 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842, 55. punkts).

veido šo kopsummu, dalībvalstis savos tiesību aktos nevar paredzēt alternatīvus *pienākumus* neatkarīgi no tā, vai šāds informācijas sniegšanas pienākums attiecas uz summu, kas ir daļa no kredīta kopējām izmaksām Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta izpratnē vai uz to neattiecas [6]. Līdz ar to valsts tiesību akti nevar būt pretrunā šai direktīvai, jo tajos nav paredzēts pienākums informēt patērētājus par kredīta izmaksām, kas nav procenti, saskaņā ar šī jēdziena nozīmi valsts tiesībās.

48. Tas tomēr nenozīmē, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā dalībvalstīm ir liegts izmantot informāciju, kas nav minēta šajā direktīvā, lai piemērotu tiesību aktu, kas neuzliek pienākumus attiecībā uz informācijas sniegšanu. Šī ir izšķiroša atšķirība, kas, manuprāt, ir šīs lietas pašā pamatā. Patiešām, ja ar Savienības tiesību aktu tiek saskaņots noteikts dalībvalstu likumu, noteikumu un administratīvo normu aspekts, šāda saskaņošana neizslēdz tādu valsts noteikumu piemērošanu, kas neietilpst tā piemērošanas jomā, ar nosacījumu, ka šādi noteikumi paši par sevi nekavē Savienības tiesību piemērošanu.

49. Piemēram, lietā *Assica and Kraft Foods Italia* [7] Tiesa nosprieda, ka, lai arī Padomes Regulā (EEK) Nr. 2081/92 [8] noteiktais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un izcelsmes vietas nosaukumu aizsardzības režīms ir izsmeļošs, šī izsmeļošā būtība neizslēdz tāda režīma piemērošanu, kas aizsargā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras neietilpst minētās regulas piemērošanas jomā. Tā kā minētās regulas mērķis ir aizsargāt norādes un apzīmējumus, ko izmanto, lai uzsvērtu īpašu saikni starp produkta īpašībām un tā ģeogrāfisko izcelsmi, Tiesa nosprieda, ka šī režīma izsmeļošais raksturs neizslēdz tāda valsts režīma pastāvēšanu, kura mērķis ir aizliegt maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, ja vien šī režīma piemērošanai nav nepieciešams, lai attiecīgajiem produktiem būtu noteiktas īpašības [9].

50. Līdzīgi patērētāju tiesību jomā, bet šajā gadījumā saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/29/EK [10], lietā *Kirschstein* [11] Tiesa nosprieda, ka, lai arī ar šo direktīvu pilnībā ir saskaņotas tiesību normas, kas attiecas uz negodīgu komercpraksi [12], tā neliedz ar valsts tiesību aktiem sodīt personas, kuras bez atbilstošas atļaujas piešķir noteiktus diplomus. Tā kā šajā lietā apspriežamo tiesību aktu mērķis nebija sodīt par noteiktiem pasākumiem, kas veikti pakalpojumu reklamēšanai vai mārketingam augstākās izglītības jomā, bet gan drīzāk to mērķis bija noteikt, kuram operatoram ir atļauts sniegt pakalpojumu, tieši neregulējot praksi, ko šis operators vēlāk var īstenot, lai veicinātu vai realizētu šī pakalpojuma pārdošanu, Tiesa uzskatīja, ka šie valsts tiesību akti neietilpst jomā, ko saskaņo ar Direktīvu 2005/29 [13].

51. Lai gan attiecīgais jautājums ir jānoskaidro valsts tiesai, šķiet, ka no Tiesas materiāliem pamatlietā izriet, ka Likuma par patēriņa kredītu 5. panta 6.a punktā paredzētais "kredīta izmaksu, kas nav procenti" jēdziens tiek izmantots tikai šī likuma 36.a panta piemērošanai.

52. Ciktāl valsts tiesību aktos nav paredzēts pienākums informēt patērētāju par maksājamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, apmēru, bet gan to mērķis ir, lai tiktu noteikts šāda veida izmaksu maksimālais apmērs, ko no patērētāja var iekasēt – šādu interpretāciju tiesas sēdē apstiprināja Polijas valdība –, atsauce uz šo summu Likuma par patēriņa kredītu 5. panta 6.a punktā un 36.a pantā neietilpst ar Direktīvu 2008/48 veiktās pilnīgās saskaņošanas jomā.

6 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842, 58. un 59. punkts), un 2019. gada 5. septembris, *Pohotovosť* (C-331/18, EU:C:2019:665, 50. un 51. punkts).

7 Spriedums, 2014. gada 8. maijs (C-35/13, EU:C:2014:306).

8 Regula (1992. gada 14. jūlijs) par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību (OV 1992, L 208, 1. lpp.).

9 Spriedums, 2014. gada 8. maijs, *Assica and Kraft Foods Italia* (C-35/13, EU:C:2014:306, 28.–30. punkts).

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 ("Negodīgas komercprakses direktīva") (OV 2005, L 149, 22. lpp.).

11 Spriedums, 2019. gada 4. jūlijs (C-393/17, EU:C:2019:563).

12 Par šo jautājumu skat. spriedumu, 2016. gada 26. oktobris, *Canal Digital Danmark* (C-611/14, EU:C:2016:800, 26. punkts).

13 Spriedums, 2019. gada 4. jūlijs, *Kirschstein* (C-393/17, EU:C:2019:563, 37.–49. punkts).

53. Valsts tiesa uzskata, ka Likuma par patēriņa kredītu 36.a pants tomēr var būt pretrunā ar Direktīvu 2008/48, jo šajā normā paredzētajā metodē, ar kuru aprēķina izmaksas, kas nav procenti, un kuras var tikt iekasētas no patērētājiem, nav atspoguļotas uzņēmēja faktiskās kredīta izmaksas.

54. Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka ne ar Direktīvu 2008/48, ne arī kādu citu Savienības instrumentu [14] netiek saskaņotas kredītlīgumu izmaksas vai maksimālās maksas apmērs, ko var iekasēt no patērētājiem. Tāpēc no minētā izriet, ka dalībvalstis principā var izmantot valsts normas, lai regulētu cenas patēriņa kredītu tirgū, pat tad, ja šajā nolūkā tās balstās uz koncepcijām, kas neatspoguļo kreditora piešķirtā kredīta faktiskās izmaksas, ar nosacījumu, ka šīs normas neietekmē jomas, kas ir saskaņotas ar Savienības tiesību aktiem.

55. Valsts tiesa arī apšauba Likuma par patēriņa kredītu 36.a panta saderību ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktu, jo kreditoriem nav pienākuma kredītlīgumos norādīt sedzamās kredīta izmaksas, kas nav procenti, kaut arī šāda informācija patērētājiem varētu būt nozīmīga.

56. Šajā sakarā pietiktu atgādināt, ka Direktīvā 2008/48 starp informācijas elementiem, kas obligāti jāiekļauj kredītlīgumā, nav minēta kredīta izmaksu, kas nav procenti, summa. Tā kā ar šo direktīvu veiktā saskaņošana ir izsmeļoša, valsts tiesību aktu spēkā esamību nevar apstrīdēt, pamatojoties uz to, ka šāda informācija nav iekļauta [15].

57. Šajā kontekstā nav tā, ka es neievērotu, ka iesniedzējtiesa acīmredzami netieši apšauba 10. panta 2. punktā veiktās pilnīgas saskaņošanas pamatotību, jo var šķist, ka šis pants ir pretrunā Direktīvas 2008/48 mērķim nodrošināt augsta līmeņa patērētāju aizsardzību [16].Tomēr atbilstoši tam, ko tiesas sēdē uzsvēra Komisija, var pamanīt, ka, lai arī šim konkrētajam mērķim, protams, ir liela nozīme, tas nekādā ziņā nav šīs direktīvais mērķis. No šīs direktīvas 3.–7. apsvēruma patiešām izriet, ka tās mērķis, pirmkārt, ir samazināt atlikušās valstu atšķirības un konkurences izkropļojumus starp kreditoriem un ka šo mērķi var sasniegt tikai ar pilnīgu aizdevuma līgumā iekļaujamās informācijas saskaņošanu. Lai arī dalībvalstis savos tiesību aktos principā var brīvi paredzēt noteikumus, kas neattiecas uz jomu, kura ar šo direktīvu ir saskaņota, šādi tiesību akti nedrīkst apdraudēt direktīvas mērķi nodrošināt, ka patērētāji saņem "atbilstīgu informāciju" dažādu kredītu piedāvājumu salīdzināšanai pirms kredītlīguma noslēgšanas.

58. Otrkārt, var arī novērot, ka pārmērīgi plašas informācijas sniegšana patērētājiem faktiski var būt neproduktīva. Ņemot vērā, ka Direktīvā 2008/48 jau ir paredzēts, ka valstu likumos ir jāprasa patēriņa aizdevuma līgumos kreditoriem iekļaut, piemēram, tādu informāciju kā kredīta kopsumma [17], gada procentu likme [18] vai kopējā patērētāja maksājamā summa [19], Savienības likumdevējs varēja pamatoti

14 Ciktāl tas attiecas uz Direktīvu 93/13, tās 4. panta 2. punktā ir skaidri noteikts, ka noteikumu negodīgā rakstura vērtējums nav saistīts ar samērīgumu starp iekasēto cenu un preci vai pakalpojumu, kas piedāvāta pretī, ciktāl šie noteikumi vienkārša valodā ir saprotami. Tādēļ ikviens noteikums, kurā paredzēta fiksētas komisijas samaksa, neietilpst Direktīvā 93/13 paredzētās negodīgo noteikumu kontroles jomā – ja tas ir sagatavots vienkārši saprotamā valodā –, izņemot gadījumus, kad tos apstrīd nevis to apmēra, bet cita iemesla dēļ.

15 Attiecībā uz iespēju likt aizdevējam sniegt šādu informāciju ārpus paša līguma jānorāda, ka informāciju pirms līguma noslēgšanas regulē Direktīvas 2008/48 5. pants, kurā attiecībā uz aizņēmējiem sniedzamo informāciju nav minētas kredīta izmaksas, kas nav procenti. Ir taisnība, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/48 5. panta 6. punktu dalībvalstis vajadzības gadījumā nodrošina, ka kreditori sniedz patērētājam atbilstošus paskaidrojumus, lai patērētājs nonāktu tādā stāvoklī, kas ļauj viņam vai viņai novērtēt, vai piedāvātais kredītlīgums pielāgots viņa vai viņas vajadzībām un finansiālajam stāvoklim. Tomēr es uzskatītu, ka, ņemot vērā šīs direktīvas mērķi – panākt pilnīgu saskaņošanu – šis noteikums ir jāsaprot nevis tādā nozīmē, ka dalībvalstis nevar sodīt kreditoru par ļoti specifiskas informācijas nesniegšanu, bet gan, ka viņu var sodīt, ja visas sniegtās informācijas *vispārējā* novērtējuma rezultātā izrādās, ka tā bija neatbilstoša vai nepietiekama.

16 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 6. jūnijs, 2019, *Schyns* (C-58/18, EU:C:2019:467, 28. punkts), un 2019. gada 11. septembris, *Lexitor* (C-383/18, EU:C:2019:702, 29. punkts).

17 Skat. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta d) apakšpunktu.

18 Skat. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktu. Attiecībā uz šīs informācijas nozīmīgumu skat., piemēram, spriedumu, 2018. gada 20. septembris, *Danko un Danková* (C-448/17, EU:C:2018:745, 64. punkts).

19 Skat. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktu.

uzskatīt, ka šī informācija ir pietiekama, lai patērētāji varētu izvērtēt viņu kredīta potenciāli nozīmīgās ekonomiskās sekas un lai nebūtu nepieciešams arī likt kreditoriem kredītlīgumā norādīt maksājamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summu. Lai arī, bez šaubām, varētu vēlēties, lai būtu savādāk, šāda jebkurā gadījumā bija Savienības likumdevēja izdarītā politiskā izvēle.

59. Šos apsvērumus, manuprāt, var uzskatīt par pamatojumu secinājumam, ka šī direktīva liedz dalībvalstīm savos tiesību aktos noteikt *jebkādus* informācijas sniegšanas pienākumus kredītu izsniedzējiem, *izņemot tos*, kas skaidri noteikti 10. panta 2. punktā.

60. Jebkurā gadījumā no pamatlietas materiāliem Tiesā izriet, ka ne Likuma par patēriņa kredītu 5. panta 6.a punktā, ne 36.a pantā nav prasīts, lai iekasējamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summa būtu jāmin aizdevuma līgumā, kaut gan šis jautājums, protams, ir jāpārbauda valsts tiesām. Ja tomēr šī interpretācija izrādās pareiza, tad jānorāda, ka minētajās normās ir vienkārša atsauce uz šāda veida izmaksām *tikai un vienīgi ar nolūku attiecībā uz šīm izmaksām piemērot cenu kontroles mehānismu*.

61. Attiecīgi es uzskatu, ka šīs valsts tiesību normas nav pretrunā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktam, jo tās neietilpst dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu attiecībā uz līgumiem par patēriņa kredītiem, kas atbilstoši Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktam ir pilnībā saskaņoti, piemērošanas jomā.

C. Vai kreditors var brīvprātīgi norādīt maksājamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summu

62. Attiecībā uz iespēju kredītlīgumā brīvprātīgi norādīt maksājamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summu, būtu jānorāda, ka atbilstoši tam, kā tas skaidri noteikts Direktīvas 2008/48 3.–9. apsvērumā, tās mērķis, no vienas puses, ir gan novērst konkurences traucējumus, kas saistīti ar dažādu valsts patērētāju aizsardzības pasākumu piemērošanu, gan arī, no otras puses, nodrošināt, ka patērētāji bauda augstu aizsardzības līmeni. Neviens no šiem mērķiem neprasa, lai kreditoriem tiktu aizliegts pievienot kredītlīgumiem citu informāciju.

63. Īpaši attiecībā uz mērķi novērst konkurences traucējumus būtu jāatgādina, ka šādi izkropļojumi var pastāvēt tikai tiktāl, ciktāl valsts tiesību akti patērētāju tiesību aizsardzības jomā uzliek noteiktas saistības, kas nav ietvertas Direktīvā 2008/48. Ja tomēr tiek piemērots samērīguma princips – saskaņā ar kuru jebkurš Savienības pieņemts akts nedrīkst pārsniegt to ietekmi, kas ir nepieciešama tā mērķu sasniegšanai [20], tad Direktīva 2008/48 neliedz kreditoriem brīvprātīgi sniegt patērētājiem citu informāciju.

64. Šāds risinājums varētu šķist acīmredzams, tomēr varēja rasties šaubas, ņemot vērā, ka, pirmkārt, šajā noteikumā minētā informācija ietver visu informāciju, kas principā nepieciešama līguma noslēgšanai. Otrkārt, Direktīvas 2008/48 5. panta 1. punkta, kas attiecas uz patērētājam sniedzamo informāciju, pirms kredītlīgums vai piedāvājums kļūst saistošs patērētājam, trešajā ievilkumā ir skaidri norādīts, ka tad, kad kreditors patērētājam sniedz papildu informāciju papildus otrajā ievilkumā minētajai, tas ir jādara atsevišķā dokumentā.

65. Tomēr ar to vien, ka 10. panta 2. punktā ir atsauce uz visām līguma būtiskajām sastāvdaļām, nav pietiekami, lai secinātu, ka Savienības likumdevēja nodoms bija ierobežot kredītlīguma noteikumus tikai ar šiem elementiem.

66. Es arī uzskatu, ka tas, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā nav paredzēta 5. panta 1. punkta trešajā ievilkumā ietvertajai atbilstoša norma, nebūtu jāinterpretē tādējādi, ka tā aizliedz kreditoriem aizdevuma līgumos iekļaut informāciju, kas nav minēta šajā normā.

20 Skatīt Direktīvas 2008/48 46. apsvērumu.

67. Lai gan 5. panta 1. punkts un 10. panta 2. punkts veicina Direktīvas 2008/48 vispārējā mērķa – patērētāju informēšanas – sasniegšanu, šajās normās noteikto informācijas sniegšanas pienākumu loma tomēr ir nedaudz atšķirīga.

68. Ar Direktīvas 2008/48 5. pantu tiek saskaņota informācija, kas jāsniedz patērētājiem pirms līguma noslēgšanas visaptveroša dokumenta formā. Kā norādīts Direktīvas 2008/48 19. apsvērumā, šajā posmā jāsniedz informācija, kas saskaņā ar minēto apsvērumu nodrošinātu iespējami pilnīgāku piedāvājumu pārredzamību un salīdzināmību.

69. Lai šāds salīdzinājums būtu efektīvs, sniegtajai informācijai obligāti jābūt standartizētai. Tas savukārt nozīmē, ka salīdzināšanas punktiem ir jāaprobežojas ar tiem, kurus Savienības likumdevējs uzskata par atbilstošiem. Kā uzsvērts empīriskajā pētījumā, ko veica *Office of Fair Trading (OFT)* [Godīgas tirdzniecības birojs] [21], kurš bija atbildīgs par patērētāju interešu aizsardzību visā Apvienotajā Karalistē pirms tā slēgšanas 2014. gada 1. aprīlī – "daudzi cilvēki līgumus nelasa pilnībā un tā vietā koncentrējas uz būtiskiem elementiem, piemēram, cenu" [22]. Kad līgums sastāv no vairākiem dokumentiem, patērētāji "bieži vien viena dokumenta izlasīšanu aizstāj ar citu, izvēloties lasīt to dokumentu, kuru viņi uzskata par vissvarīgāko" [23].

70. Lai arī šis pētījums tika veikts pēc Direktīvas 2008/48 pieņemšanas, parastā pieredze liecina, ka šie rezultāti nav īpaši pārsteidzoši. Garlaicīgā liekvārdība, kas parasti sastopama standarta kredītlīgumos, diez vai kāda sirdij liks sisties straujāk, atskaitot nelielu skaitu bezbailīgu un pārliecinātu līgumtiesību juristu. Tomēr šis pētījums parāda, kāpēc, manuprāt, Savienības likumdevējs saistībā ar Direktīvas 2008/48 5. panta 1. punkta prasībām varēja pamatoti izlemt, ka informācijas elementi, kas tiek uzskatīti par būtiskiem, būtu jāpaziņo vienā visaptverošā dokumentā, proti, standarta Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijas veidlapā, savukārt cita informācija jāsniedz uz atsevišķas lapas [24].

71. 10. panta 2. punkta mērķis ir nedaudz atšķirīgs, jo ir paredzēts, ka patērētājs var salīdzināt dažādus piedāvājumus un izvēlēties sev visizdevīgāko, pamatojoties uz 5. pantā minēto informāciju. Kā izriet no Direktīvas 2008/48 31. apsvēruma, 10. panta 2. punkta īpašais mērķis ir ļaut patērētājam zināt, kādas ir vai būs viņa vai viņas tiesības un pienākumi saskaņā ar kredītlīgumu, norādot to *skaidri un lakoniski*. Šāds mērķis neliedz kreditoriem tajā pašā dokumentā iekļaut 10. panta 2. punktā nenorādītu informāciju – tieši pretēji [25].

21 Skat. *Office of Fair Trading, Consumer contracts*, 2011. gada februāris, 1.–116. lpp.

22 Turpat skat. "Galvenie secinājumi", 17. lpp. Šajā pētījumā 35 % aptaujāto minēja, ka viņi ir izvēlējušies izlasīt tikai galvenos punktus, 30 % līgumu ātri pārlasīja un 10 % nelasīja nemaz. Skat. 2.23. punktu, 27. lpp. Viens no sniegtajiem izskaidrojumiem ir tāds, ka līgums bija pārāk garš, tajā bija pārāk daudz žargona, vai arī patērētāji uzskatīja, ka viņiem nav pietiekami daudz laika, lai to izlasītu. Vēl viens no respondentu minētajiem iemesls bija, ka viņi uzskatīja, ka viņus aizsargā likums un tāpēc nebija nepieciešams sīkāk izlasīt līgumu. Skat. 2.26.–2.29. punktu, 28. un 29. lpp. Pieredze liecina, ka patērētāji savus līgumus sīki izlasa tad, kad rodas grūtības. Tas ilustrē to, ka, lai arī informācija patērētājiem ir svarīga, ar to vien nepietiek, lai patērētāju aizsardzība būtu efektīva. Manuprāt, būtu nepieciešams, lai noteikumi, kas pārāk ievērojami atšķiras no tā, ko pamatoti informēts patērētājs varētu sagaidīt atrast līgumā, attiecībā uz valsts tiesību aktiem, kas tiktu piemēroti, ja šāda līguma nebūtu, tiktu atzīti par neizpildāmiem. Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 68. punkts), un 2014. gada 16. janvāris, *Constructora Principado* (C-226/12, EU:C:2014:10, 21.–23. punkts).

23 Turpat, E pielikums, 31. lpp., 3.18. punkts. Par šo tēmu skat. arī "Patērētāju iespēju palielināšana", Eiropas Komisija, *Special Eurobarometer* Nr. 342, Eiropas Komisija, 2011. gada aprīlis, 28. lpp. Saskaņā ar šo aptauju 60 % aptaujāto pilnībā neizlasīja pakalpojumu līguma noteikumus un nosacījumus. Vairāk nekā puse no tiem (57 %) kā iemeslu minēja to, ka līgums ir pārāk garš vai arī tā izlasīšanai nepieciešams pārāk daudz laika.

24 Šajā jautājumā skat. *Danish Competition and Consumer Authority* [Dānijas Konkurences un patērētāju pārvalde] "*Consumers benefit from a standardised front page to loan offers*", *Competitive Markets and Consumer Welfare*, Nr. 23, 2018. gada decembris; 1.–5. lpp., pieejams vietnē https://www.en.kfst.dk/publikationer/kfst-english/2018/20181219-consumers-benefit-from-a-standardised-front-page-to-loan-offers/.

25 Tas izskaidro, kāpēc atšķirībā no 5. panta 1. punktā minētās informācijas Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētā informācija nav jāiekļauj vienā dokumentā, ja vien dažādi izmantotie dokumenti veido vienotu līgumu un tie satur skaidras un precīzas savstarpējas atsauces. Skat. spriedumu, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842, 33. un 34. punkts).

72. Turklāt, tā kā jebkuru līguma noteikumu var uzskatīt par tādu, kas tādā vai citādā formā sniedz informāciju [26], ja Direktīvas 2008/48 10. pants tiktu interpretēts kā izsmeļoši definēts informācijas saraksts, ko var minēt līgumā, praksē tas nozīmētu, ka ar Direktīvu 2008/48 faktiski saskaņo pašu kredītlīgumu saturu apstākļos, kad šajā direktīvā uz šādu saskaņošanu nav norādes. Tomēr no šīs direktīvas 1. panta noteikumiem izriet, ka tās mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu normatīvo aktu un administratīvo procedūru aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu.

73. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, no minētā izriet, ka, manuprāt, Direktīva 2008/48 neprasa valsts tiesību aktos aizliegt kreditoriem patērētāja aizdevuma līgumā sniedzamajā informācijā iekļaut arī citu informāciju, piemēram, sedzamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, apmēru.

74. Tomēr, tā kā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā ir noteikts, ka jebkura informācija, uz ko attiecas šī norma, ir jānorāda *skaidri un lakoniski*, jebkāda šāda papildu informācija nevar tikt pievienota, ja, atbildoši tam, kā Komisija uzsvēra tiesas sēdes laikā, šādas informācijas pievienošana varētu padarīt neskaidru vai radīt neskaidrības risku attiecībā uz 10. panta 2. punktā minēto informāciju [27].

75. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkts, aplūkots saistībā ar 22. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz valsts tiesību aktos atsaukties uz sedzamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summu, ar nosacījumu, ka šādos tiesību aktos kreditoriem *netiek prasīts* minēt šīs summas kredītlīgumos. Tieši otrādi kreditori, protams, var brīvprātīgi sniegt šādu papildinformāciju ar nosacījumu, ka šādas papildu informācijas sniegšanas rezultāts apvienojumā ar visu pārējo sniegto papildinformāciju 10. panta 2. punktā nav tāds, ka minētā informācija vairs netiek sniegta skaidri un lakoniski.

Secinājumi

76. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es ieteiktu Tiesai uz *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK 10. panta 2. punkts, skatīts kopā ar 22. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz valsts tiesību aktos atsaukties uz maksājamo kredīta izmaksu, kas nav procenti, summu, ja vien šajos tiesību aktos netiek *prasīts* kreditoriem minēt šīs summas kredītlīgumos. Tieši otrādi, kreditori, protams, var brīvprātīgi sniegt šādu papildinformāciju ar nosacījumu, ka šādas papildu informācijas sniegšanas rezultāts apvienojumā ar visu pārējo sniegto papildinformāciju nav tāds, ka 10. panta 2. punktā minētā informācija vairs netiek sniegta skaidri un lakoniski.

26 Tomēr ne visi līguma noteikumi rada tiesības vai pienākumus, jo daži no tiem var būt tikai informatīvi, piemēram, tādi noteikumi, kas atkārto jau minēto vai atgādina par sabiedriskās kārtības noteikumu esamību.

27 Šajā ziņā pretēji Polijas valdības rakstveida apsvērumos izvirzītajam argumentam fakts, ka papildu informācija nav saistīta ar vienu no informācijas elementiem, kas minēts Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā, nav pietiekams pamats izslēgt citas informācijas skaidrības un lakoniskuma apdraudējumu. Lai nodrošinātu, ka 10. pantā minētās informācijas skaidrība un lakoniskums paliek neietekmēti, ir jāņem vērā citi faktori, piemēram, pievienotās informācijas papildu elementu skaits, tās apjoms vai veids, kādā tā tiek sniegta attiecībā pret citiem elementiem.